

سفر نامه

جذابیت تغییر سبک سفر
سفر به روستای پلکانی
از مسیری متفاوت

آرزو احمدزاده، راهنمای طبیعت گردی

ویلیام جیمز، فیلسوف آمریکایی می گوید: «بزرگترین کشف نسل امروز این است که انسان می تواند با تغییر ذهنیت خود، زندگی خود را تغییر دهد». مسیر دسترسی به روستای ماسوله همان مسیری است که همیشه رفته ایم. تهران - رشت - فومن - ماسوله، و مایل پار تصمیم گرفتیم مسیرمان را تغییر دهیم و از سوی دیگری به این روستای زیبا برسیم. نقشه را مرور کردیم و جاده فرعی دیگری یافتیم که در انتها به ماسوله می رسید. تغییر در سفر به اینجا ختم نمی شد و ما وسیله سفر را هم تغییر دادیم و باموتور راهی شدیم. قزوین استراحتی کوتاه کردیم برای خرید نان، آن هم از نوع قزوینی که مدت ها بسود نخورد بودیم. از همان ابتدا که وارد نانوایی شدیم مرد نانوای بخندی از سر شوق زد و باب گفتگو را باز کرد و از خاطرات جوانی اش و سفرهایش باموتور برایشان گفت. معنای لبخندش را تازه فهمیدیم: گویی در عرض چند ثانیه خاطرات سفرهایش را مرور کرده است.

مرد خوش زبان نانوای با آن لهجه شیرین قزوینی اش ما را به جای هممان کرد و ما نیز با ذوق پای صحبت هایش نشستیم. کم کم وقت رفتن شد و خدا حافظی کردیم و به راهمان ادامه دادیم. گرده کوهی بادوزیدن گرفت و هر چه به منجیل نزدیکتر می شدیم بر شدت باد افزوده می شد. از منجیل رد شدیم و در آن سوسوی تونل از طریق پل فلزی به سمت دیگر دریاچه سد سفید رود با همان سد منجیل رفتیم. سد سفید رود در سال ۱۳۴۱ به بهره برداری رسیده است و اولین سد ایران به شمار می آید. از کنار تاسیسات سد گذشتیم و تابلویی را دیدیم که جهت حرکت به سمت طارم را نشان می داد. بلی این جاده به طارم از توابع زنجان می رسد و ما از کنار آبوه درختان زیتون رد می شدیم. وسعت باغ های زیتون چندین برابر آن چیزی بود که در مسیر منجیل و رودبار تابه حال دیده بودیم. به گیولان رسیدیم و با انبار های گوجه فرنگی مواجه شدیم و بوی رب که در فضا پیچیده بود، بویی که قدیم ترها همیشه زنگ پاپیز در هر کوچهای به مشام می رسید و خاطر آن کاسه رب گوجه فرنگی تازه که در انتها نصب ما بچه هامی شد در ذهنم زنده شد. از گیولان به سمت آبپر رفتیم و در گرگ میش غروب به امامزاده ای در آبپر رسیدیم. شب را با کسب اجازه از خادم امامزاده در حیاط آنجا چادر زدیم و خوابیدیم.

صبح با صدای دلنشین پرنده ها بیدار شدیم و به راه افتادیم. طبق نقشه از اینجا جاده ای فرعی وجود دارد که به سمت ماسوله می رود و در پرس و جوهایی که از اهالی آبپر کردیم اینطور گفتند که نیمی از جاده خاکی و در دست احداث است و مابقی آسفالت. در مسیر پر پیچ و خم کوهستانی می رفتیم و کم کم ماشین های راه سازی را از دور دیدیم. کم بالاخره به ابتدای خاکی رسیدیم. ابتدای مسیر کمی سنگلاخ بود و کم کم به جاده ای خاکی و باریک تبدیل شد. هوا آفتابی بود و نسیمی خنک می وزید، اما به جرم آبها اضافه شد و رنگشان تغییر کرد. جاده مه آلود شد و آنقدر حجم مه زیاد بود که جاده خاکی تبدیل به جاده ای لغزنده و گل آلود شده بود. راه را به سختی می دیدیم اما آرام آرام حرکت کردیم. کم و بیش در مه غلیظ می شد درخت ها را دید و نوید آن بود که به ماسوله نزدیک شده ایم. بالاخره به جاده آسفالت رسیدیم و از حجم مه کم و ماسوله نمایان شد. این بار دیدن روستایی پلکانی با قدمتی بیش از ۸۰۰ سال طعم دیگری داشت.

زمانی که سخن از خیابان ۳۰ تیر به میان می آید، اغلب گاری ها و ماشین های مخصوص فروش غذاهای خیابانی در اذهان تداعی می شود؛ ولی این خیابان، یکی از قدیمی ترین و اصیل ترین گذرگاه های تهران محسوب می شود که تاریخ تهران و حتی ایران را در خود جای داده است

پست، مخابرات و عبرت از دیگر دیدنی هایی هستند که خیابان قوام سابق را به یکی از منحصر به فردترین مناطق تهران برای اهالی و گردشگران تبدیل کرده اند.

عزت نام گذاری

از قضایای استعفا مصدق به دلیل دخالت دربار و ارتش در انتخابات مجلس در سال ۱۳۳۱ گرفته تا روی کار آمدن قوام السلطنه و قیام خونین مردم برای بازگشت مصدق در روز ۳۰ تیر با نامه آیت الله کاشانی و کشته شدن ده ها نفر از مردم، که اگر چه به هر تقدیر قوام السلطنه دولتش دوام نیاورد و چند روز بعد مصدق به کرسی نخست وزیری اش تکیه زد اما نام ۲۰ تیر تلخی

کام از دیباخان رانسل به نسل منتقل می کنند. نام این خیابان برای عابران بی خبر از تاریخ این سوال را به وجود می آورد که ۳۰ تیر چه تاریخی است و چرا نام این خیابان را بر آن برگزیده اند؟ شاید بهترین پاسخ این باشد که خانه قوام السلطنه در این خیابان قرار داشته است؛ خانه ای که امروز به موزه آئینگیه تبدیل شده اما به دلیل نفرت آیندگان از او، نام خیابان از قوام السلطنه که دستور قتل شهدای ۳۰ تیر را داده بود به «۳۰ تیر» تغییر کرد. خیابان ۳۰ تیر فارغ از روایت تاریخی قیام مردم تهران برای بازگشت دکتر مصدق به نخست وزیری، دارای عبادتگاه های متعددی از ادیان مختلف است و بیش از هر چیز اثبات می کند که مردم این شهر اگر چه تابعی عدالتی رانمی آوندند و اهل قیام هستند؛ اما در کنار سایر ادیان با احترام متقابل و در صلح کامل زندگی می کنند.

دسترسی به خیابان ۳۰ تیر

این خیابان در منطقه ۱۲ شهرداری تهران قرار گرفته و از سمت جنوب به خیابان امام خمینی و از سمت شمال به خیابان جمهوری تهران منتهی می شود. اگر در خیابان جمهوری تهران، از زیر پل حافظ چند قدمی به سمت خیابان فردوسی بروید میان هیلهوی جمعیت و موتورسوارهایی که از این سو به آن سو می روند، تابلوی بزرگ خیابان ۳۰ تیر را می بینید. البته در صورت استفاده از مترو، ایستگاه امام خمینی نزدیک ترین ایستگاه برای دسترسی به خیابان ۳۰ تیر است.

داخل این موزه مدارک، لوازم و وسایل مربوط به برگزاری مراسمات مذهبی مانند عید پاک، مراسم عشای ربانی و... اولین روزنامه ارمنی ایران به نام ایک، سکه ها و اسکناس های ارمنستان با تصاویری از هنرمندان این کشور، تصاویر و اطلاعات کلیسا و دیرهای ارمنه کل کشور، لباس سنتی زنان ارمنه در دوره های مختلف تاریخ و ارمنه در مناطق مختلف جهان، کتاب های خطی ارمنه، تندیس های اهدایی بانو لیلیت تریان مجسمه ساز برجسته (مشهور به مادر مجسمه سازی ایران) و سایر آثار هنرمندان ارمنه را به شکل مجسمه صنایع دستی و مجسمه تماشا کنید. جالب است بدانید تمامی آثار موزه از آرداک مانوکیان اهدایی از طرف ارمنه است.

جاذبه های گردشگری

علاوه بر تجمع شعب ادیان مختلف، خیابان ۳۰ تیر تهران با کمتر از یک کیلومتر طول، میزبان گنجینه ای از مهم ترین و مشهورترین جاهای دیدنی تهران است. موزه ایران باستان و بیمارستان سینا در ابتدای این خیابان قرار دارند. نکته قابل توجه اینکه بیمارستان سینا نخستین بیمارستان دولتی شهر تهران است که در دوران قاجار ساخته شده است.

در سال های بعد از افتتاح بیمارستان، خیابان ۳۰ تیر با نام خیابان

مریض خانه نیز شناخته می شد. موزه ایران باستان نیز از شاهکارهای معماری ایرانی به شمار می آید که توسط معماری به نام آندره گودال با الهام از کاخ های دوران ساسانی ساخته شده است و بیشترین یافته های باستان شناسی حاصل از کاوش های علمی از دوران پارینه سنگی تا اسلامی در آن نگهداری می شوند. در امتداد خیابان، باغ هایی قرار دارند که در دوره قاجار ابتدا به ویلا و سران و سپس به دوایر دولتی تبدیل شدند. همچنین، دفتر قوام السلطنه در مجاورت موزه ایران باستان قرار دارد که امروزه به موزه آئینگیه تغییر کاربری داده است. کتابخانه ملی، باشگاه افسران و وزارت جنگ نیز در همین دوره در ضلع شرقی خیابان ۳۰ تیر شکل گرفتند. باغ امین السلطان نیز یکی دیگر از مکان های ارزشمند خیابان ۳۰ تیر است که بعدها به سفارت روسیه تبدیل شد.

کتابخانه و موزه ملی ملک، موزه علوم و فناوری، پیاده راه میدان مشق سابق (باغ ملی تهران) با بناهای تاریخی همچون سسر در باغ ملی و موزه های

قدیمی تر بیشتر در خیابان سیروس یافت می شود که قدمتشان به ۲۰۰ سال پیش می رسد، اما کنیسه حیم در تحولات مشروطه و زمانی که یهودیان در مجلس دارای نماینده شدند، شکل گرفت. این کنیسه با حدود ۱۰۰ سال قدمت توسط حیم که لغت نامه هایش شناخته شده است، بنا شد. بعدها در اطراف این کنیسه، خانه های جامعه یهودی به تدریج ساخته شدند. موج دوم حضور یهودیان در خیابان ۳۰ تیر نیز به جنگ جهانی دوم و ورود مهاجران لهستانی به ایران می رسد. در این دوره یهودیان ایرانی مهندسان یهودیان لهستان شدند و در کنار کنیسه حیم، لهستانی ها یک کنیسه ویژه خود ساختند. بعدها این کنیسه نیز در اختیار یهودیان ایرانی قرار گرفت.

کلیسای پطروس

کلیسای پطروس قدمتی بالغ بر یک قرن و نیم دارد و در سال ۱۸۹۱ میلادی توسط میسیونرهای پروتستان مستقر در تهران بنا شد. این کلیسا که نشانی از قدمت وجود پیروان ادیان الهی در تهران است، تلفیقی از سبک معماری اروپایی و ایرانی محسوب می شود. پس از ساخت این کلیسا مسیحیان در نزدیکی کلیسا و در کوچه های اطراف ساکن شدند.

کلیسای مریم مقدس

کلیسای مریم مقدس نیز یکی دیگر از کلیساهای خیابان ۳۰ تیر است که روبروی آتشکده آریان قرار دارد. این کلیسا در دوره پهلوی ساخته شده و اولین کلیسای جامع ارمنه تهران بین سال های ۱۳۴۲ ش (۱۹۴۵ م) تا ۱۳۴۹ ش (۱۹۷۰ م) محسوب می شود. پیش تر، بناهای مربوط به دفاتر اداری خلیفه گری ارمنه تهران و محل سکونت اسقف اعظم نیز در محدوده آن قرار داشت.

موزه اسقف آرداک مانوکیان

اگر شما از آن دسته افرادی هستید که به موضوعات تاریخی و مردم شناسی علاقه مندید به موزه ی اسقف اعظم آرداک مانوکیان که معروف به موزه مردم شناسی ارمنه است بروید و از تاریخ، فرهنگ و آداب و رسوم ارمنیان سرزمین ایران بازدید نمایید. مسیحیان و ارمنه، علاوه بر کلیسای حضرت پطرس در خیابان ۳۰ تیر، یک موزه نیز دارند. در این موزه که برای معرفی اقوام مسیحی در ایران ساخته شد است، لباس ها، کتیبه ها، نقاره کاری ها و صنایع دستی، معرفی نامه کلیساهای ایران و... به نمایش گذاشته شده است. در حال حاضر این موزه در تملک خلیفه گری ارمنه تهران قرار دارد و به عنوان کلیسای تاریخی ایران وابسته به سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور مورد استفاده قرار می گیرد. در بخش ورودی حیاط موزه مردم شناسی ارمنه می توانید از دو آرامگاه همراه با تندیس هایشان یکی آرداک مانوسیان و دیگری تندیس پیر یان دیدن کنید. همچنین در

۳۰ تیر؛ گذرگاهی در تاریخ، چهارراهی در ادیان

چند قدم در خیابان همیشه بیدار

گوناگون در این خیابان و در کنار هم در کمال آرامش زندگی می کنند. خیابانی که نیایشگاه های ادیان گوناگون شامل مسجد، کنیسه، آتشکده و کلیسای با قدمتی بیش از خود خیابان را در یکجا جمع کرده است. در این خیابان، اگر مسیحی باشی می توانید کلیسای پروید، اگر پیرو دین موسی هستید، می توانید کنیسه مراجعه کنید. آتشکده ای بزرگ نیز در شمال این خیابان قرار دارد که زرتشتیان در آن به عبادت می پردازند. صدای آذان هم از مسجد در هر نوبت مسلمانان را به اقامه نماز دعوت می کند. همچنین تجمع نمازها و دفاتر اداری پیروان مذاهب در کنار هم، از خیابان قوام السلطنه چهارراه مذاهب ساخته است.

مسجد حضرت ابراهیم خلیل الله

مسجد حضرت ابراهیم خلیل الله در کنار موزه آئینگیه و در انتهای کوچه رسمی جاهد قرار دارد. این مسجد در زمان پهلوی دوم بنا شده و محل عبادت مسلمانان است. این بنا نام باسما و پر معنایی در خود دارد، چرا که حضرت ابراهیم را نماد ادیان توحیدی می دانیم و نام او بر این مسجد، بی تناسب از ترکیب دینی این خیابان نیست.

بهرام در دریا، پدرش که از زرتشتیان مقیم هند بود این بنا را به نام بسپرش می بسازد. بعدتر نیز دبیرستان فیروز بهرام در مجاورت این عمارت ساخته می شود. تالارهای ایرج و خسرو، بهمین انجمن زرتشتیان نیز در شمال آتشکده جهت برگزاری مراسم زرتشتیان ساخته شده است.

کنیسه حیم

این کنیسه اولین کنیسه شهری در تاریخ ایران است که در ضلع جنوبی خیابان ۳۰ تیر و در کوچه ای به نام سیمین قرار دارد. یهودیان پیش تر تنها اجازه داشتند در محدوده های یهودی نشین کنیسه بسازند. بعد از مشروطه، اقلیت ها از کلونی های خود (برای مثال، محله جهودها، رانی ها...) نامیده می شد) خارج شده و وارد فضای غنیمت شمرد و به مردم دنیا رخ نمایان کرد.

با آن که اکثریت قریب به اتفاق مردم تهران مسلمانند اما زیر پرچم اسلام همه ادیان در این خیابان به عبادتشان مشغولند؛ و این را در خوش سلیقگی نام گذاری مسجد خیابان ۳۰ تیر به نام «مسجد حضرت ابراهیم» می توانیم ببینیم؛ یعنی آنکه دین اسلام در تأیید آشوری هادر روزهای یکشنبه می پیچد و هم نجوای عبادت عابدان یهودی در کنیسه حیم در روزهای شنبه. هم زرتشتی ها به آتشکده آریان در این خیابان می آیند و هم اهالی مسلمان این محله هر روز در مسجد حضرت ابراهیم صدای آذانشان در آسمان می پیچد.

خیابان ۳۰ تیر؛ نقطه تلاقی ادیان محل تلاقی خیابان ۳۰ تیر با خیابان های جمهوری و میرزا کوچک خان به چهارراه ادیان شهرت دارد؛ زیرا سال ها است که پیروان ادیان

بگاه دهدار، راهنمای گردشگری

زمانی که سخن از خیابان ۳۰ تیر به میان می آید اغلب گاری ها و ماشین های مخصوص فروش غذاهای خیابانی در اذهان تداعی می شود؛ ولی این خیابان همیشه بیدار، یکی از قدیمی ترین و اصیل ترین گذرگاه های تهران محسوب می شود که بسیاری از نخستین های تاریخ تهران و حتی ایران را در خود جای داده است.

۳۰ تیر، قدمتی به اندازه تاریخ مشروطه ایران دارد و آرامش آن شاید حکایت اتحاد و با هم بودن آدم ها در روزهای پر شور و هیجان تاریخ ایران است. نخستین مجلس مشروطه ایران که تشکیل شد، اولین نماینده اقلیت یهودی از همین محله به مجلس رفت. ۳۰ تیر را باید با نام خیابان ادیان شناخت. جایی که پیروان ادیان گوناگون ایران زمین در کنار هم روزگار سپری می کنند؛ خیابانی که نیایشگاه های ادیان گوناگون را در خود یکجا جمع کرده است: مسجد، کنیسه، آتشکده و کلیسای با قدمتی بیش از خود خیابان.

ولی جایگاه خیابان ۳۰ تیر بیشتر از گذرگاه غذاهای خیابانی تهران، کافه های قدیمی، موزه ها، سفارخانه ها یا دیگر جاذبه ها و حوادث تاریخی آن است. در این خیابان مردمی هستند که با مذاهب و عقاید مختلف و مجموعه ای از مراکز مذهبی شان، همه در یک نشانی مشترک جمع شده اند: خیابان ۳۰ تیر چهارراه ادیان تهران یکی از عجیب ترین گذرگاه های ایران است که علاوه بر اماکن تاریخی، شعب ادیان مختلف در آن کنار یکدیگر جمع شده اند.

شاید کمتر شهری در دنیا پیدا کنیم که کوچهای داشته باشد با مناره مسجد و برج ناقوس کلیسا. اما بهتر است خیابان ۳۰ تیر را محور ادیان بدانیم؛ چه این که در این خیابان هم صدای ناقوس کلیساهای مریم مقدس، پطرس مقدس و آشوری هادر روزهای یکشنبه می پیچد و هم نجوای عبادت عابدان یهودی در کنیسه حیم در روزهای شنبه. هم زرتشتی ها به آتشکده آریان در این خیابان می آیند و هم اهالی مسلمان این محله هر روز در مسجد حضرت ابراهیم صدای آذانشان در آسمان می پیچد.

خیابان ۳۰ تیر؛ نقطه تلاقی ادیان محل تلاقی خیابان ۳۰ تیر با خیابان های جمهوری و میرزا کوچک خان به چهارراه ادیان شهرت دارد؛ زیرا سال ها است که پیروان ادیان